

Granskning av verksamhetsåret 2022

Vi, lekmannarevisorer i Göteborgs Hamn AB, har avslutat granskningen av bolaget avseende verksamhetsåret 2022. I den bifogade granskningsredogörelsen framgår våra iakttagelser och bedömningar.

Vårt uttalande till årsstämman lämnas i en granskningsrapport. Granskningsrapporten skickar vi till bolaget efter att styrelsen har beslutat att fastställa årsredovisningen. Uttalandet i granskningsrapporten grundar sig på granskningsredogörelsen.

Göteborg den 25 januari 2023

Erik Fristedt
lekmannarevisor utsedd
av kommunfullmäktige

Berndt Helin
lekmannarevisor utsedd
av kommunfullmäktige

Göteborgs Hamn AB

– granskning av verksamhetsåret 2022

2023-01-25

Så kommunicerar vi våra granskningar

Varje år publicerar stadsrevisionen i Göteborgs Stad sina granskningsresultat på följande sätt:

Publikation	Innehåll
Revisionsredogörelse	Här presenterar stadsrevisionen granskningen av nämnderna. I redogörelserna framgår revisorernas iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, i syfte att förbättra verksamheterna.
Revisionsberättelse	Revisorerna upprättar en revisionsberättelse per nämnd. I berättelserna uttalar de sig om nämndernas verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om nämndens interna kontroll har varit tillräcklig.
Granskningsredogörelse	Här presenterar stadsrevisionen granskningen av bolagen. I redogörelserna framgår iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, i syfte att förbättra verksamheterna.
Granskningsrapport	Lekmannarevisorerna upprättar en granskningsrapport per bolag. I rapporterna uttalar sig lekmannarevisorerna om bolagen har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.
Revisionsrapport	Här presenterar stadsrevisionen särskilda granskningar som i regel rör flera nämnder och/eller bolag – så kallade projektgranskningar. I rapporterna framgår revisorernas iakttagelser, bedömningar och rekommendationer, i syfte att förbättra verksamheterna.
Rapportsammandrag	I rapportsammandragen sammanfattar stadsrevisionen sina revisionsrapporter.
Revisionsberättelse för Göteborgs Stad	Revisorerna upprättar en revisionsberättelse som omfattar kommunens samlade verksamhet. Berättelsen innehåller uttalanden i ansvarsfrågan samt uttalanden om Göteborgs Stads årsredovisning och resultat.
Årsredogörelse	Årsredogörelsen upprättas av stadsrevisionen och innehåller en beskrivning och sammanfattning av de genomförda granskningarna under året.

Januari 2023

Titel: Göteborgs Hamn AB - granskning av verksamhetsåret 2022

Diarienummer: 0151/22

Lekmannarevisorer: Erik Fristedt och Berndt Helin

Yrkesrevisor: Susanne Grandin

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehåll

1	Sammanfattning	5
1.1	Sammanfattande bedömning	5
2	Grundläggande granskning	6
2.1	Bedömning	6
2.2	lakttagelser	6
3	Avtalsuppföljning	9
3.1	Bedömning	9
3.2	lakttagelser	10
4	Följsamhet fullmäktiges miljö- och klimatprogram	15
4.1	Bedömning	16
4.2	lakttagelser	16
5	Uppföljning av informationssäkerhet i samhällsviktiga system	19
5.1	Bedömning	20
5.2	lakttagelser	20
6	Lekmannarevisorernas uppdrag och rapportering	22
7	Språkbruk och revisionstermer	22

1 Sammanfattning

Styrelse och vd ansvarar för att bolagets verksamhet bedrivs i enlighet med lagar och föreskrifter, bolagsordning samt ägardirektiv.

Lekmannarevisorernas uppdrag är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen av verksamheten omfattar en grundläggande del som är en översiktlig granskning av bolagets ledning, styrning och interna kontroll, samt två fördjupningar och en uppföljning av tidigare års granskning.

1.1 Sammanfattande bedömning

Lekmannarevisorernas sammanfattande bedömning är att bolaget har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Nedan redogör vi kort för respektive område som omfattas av årets granskning.

- **Grundläggande granskning:** Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning samt interna kontroll. Lekmannarevisorernas översiktliga bedömning är att bolaget har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som vi har granskat.
- **Avtalsuppföljning:** Syftet är att bedöma om styrelsen har en ändamålsenlig och systematisk avtalsuppföljning. Lekmannarevisorernas bedömning är att styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa en ändamålsenlig och systematisk avtalsuppföljning.
- **Följsamhet fullmäktiges miljö- och klimatprogram:** Syftet är att bedöma om styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder i syfte att säkerställa följsamhet mot fullmäktiges miljö- och klimatprogram. Lekmannarevisorernas bedömning är att så är fallet.
- **Uppföljning av informationssäkerhet i samhällsviktiga system: granskning:** Syftet är granska följsamhet gentemot föregående års rekommendationer om att dels säkerställa ett systematiskt informations-säkerhetsarbete, dels åtgärda organisatoriska och tekniska utvecklingsområden. Lekmannarevisorerna noterar att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete i syfte att säkerställa ett ändamålsenligt informations-säkerhetsarbete avseende samhällsviktiga system. Uppföljningen visar att rekommendationerna omhändertags.

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma bolagets ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har bolaget genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har bolaget en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har bolaget sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på bolagets övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

Granskningen av bolag genomförs under hela granskningsåret. Stadens tidsplan medger inte någon detaljerad granskning av årsrapporten.

2.1 Bedömning

Vår bedömning är, utifrån en översiktlig granskning, att bolaget har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges mål och uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Vi bedömer även att bolaget i allt väsentligt har ett ändamålsenligt beslutsfattande.

Vi bedömer att bolaget har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi. Slutligen är vår bedömning att bolaget har sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig.

2.2 Iakttagelser

2.2.1 Har bolaget genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?

Bolaget ska genomföra sitt grunduppdrag enligt bolagsordningen och ägardirektivet samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har genom budgeten gett bolagsklustren specifika mål som ska uppnås. Fullmäktige har även gett vissa bolag specifika uppdrag som ska genomföras. Vi har översiktligt granskat hur bolaget har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges specifika mål och uppdrag, i den utsträckning sådana mål och uppdrag finns för bolaget. Vi har även granskat styrelsens protokoll och beslutsunderlag.

Granskningen visar att bolaget har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med bolagsordningen och ägardirektivet samt uppdrag i fullmäktiges budget och fullmäktiges övriga beslut.

Granskning av bolagets arbete med fullmäktiges mål visar att bolaget har beslutat om indikatorer för de bolagsspecifika målen. Målen har följts upp i delårsrapporterna. Inga väsentliga avvikelser har noterats i bolagets beslutsfattande.

Lekmannarevisorerna kan konstatera att bolaget visar följsamhet gentemot uppdrag i fullmäktiges budget som avser att bolaget tillsammans med kommunstyrelsen och berörda nämnder, ska utreda ett ändamålsenligt ägar- och förvaltarskap av Göteborgs kajer. Fullmäktige förklarade i oktober att uppdraget är fullgjort, samt fastställde principen över ägar- och förvaltarskap för stadens kajer. Fullmäktige beslutade att stadens kommersiella kajer ska ägas och förvaltas av Göteborgs Hamn AB.

Lekmannarevisorerna kan också konstatera att bolaget omhändertagit uppdrag som fullmäktige beslutade i maj 2022 om att samtliga nämnder och styrelser får i uppdrag att tillse att alla anställda informeras om grundlagens meddelarfrihet, meddelarskydd och i förekommande fall lagstadgade skyldigheter att rapportera om missförhållanden. Styrelsen har beslutat att bolaget ska ingå i Göteborgs Stads centrala visselblåsarfunktion. Information om beslutet har, enligt uppgift, meddelats samtliga anställda.

Bolaget har också omhändertagit fullmäktiges beslut i december 2021 att stadens nämnder och styrelser får i uppdrag att under 2022 genomföra förbättringar vad gäller parkeringsmöjligheter för anställda som cyklar. Bolaget bedömer att det i dagsläget finns tillräckligt med cykelförråd och cykelskåp som utökats med byglar för att kunna låsa fast cykel.

Vidare har bolaget omhändertagit uppdrag enligt riktlinje för nödvattenförsörjning som fullmäktige beslutade i april 2022. Uppdraget hanteras inom avdelningen infrastruktur och fokus är bland annat renovering av äldre rörledningar.

I april 2022 beslutade fullmäktige om en energiplan, i vilken det framgår att Göteborg Energi AB, som samordningsansvarig, tillsammans med Göteborgs Hamn AB och Renova AB ska tillsätta en arbetsgrupp för att utreda behov, placering, investeringsbehov och affärsmodell för en eller flera CCS-anläggningar för geologisk lagring av koldioxid. (CCS = Carbon Capture and Storage). Enligt bolaget påbörjades uppdraget år 2020 i och med samverkansprojektet CinfraCap. I det projektet ingår Göteborgs Hamn, Göteborg Energi, Renova, Preem, St1 och Nordion Energi. Samverkansavtal är upprättat och Energimyndighetens klimatsatsning *Industriklivet* delfinansierar en fördjupad förstudie.

I fullmäktiges ägardirektiv till bolaget framgår att Göteborgs Hamns styrelse, genom sin styrelserepresentation, löpande ska hålla sig väl informerad om

Halvorsängs¹ verksamhet och planer samt behandla frågor som framgår av aktieägaravtalet och frågor av väsentlig betydelse och av större vikt för joint-venture-koncernens verksamhet. För att säkerställa följsamhet har styrelsen fattat beslut om instruktioner till styrelserepresentanterna om vad som ska återrapporteras och med vilken frekvens. Bolaget tillser att styrelsen får månatlig information via vd-meddelanden och kvartalsvis rapportering om ekonomin. Att instruktion till styrelserepresentanterna i Halvorsäng årligen ska fastställas av Göteborgs Hamns styrelse, kommer att införas när styrelsens arbetsordning fastställs vid ett styrelsemöte under våren 2023.

Lekmannarevisorerna har noterat att Konkurrensverket påbörjat en fakultativ, det vill säga egeninitierad, tillsyn av bolaget avseende tillämpning av lagen om offentlig upphandling vid bildandet av Halvorsäng. Enligt Konkurrensverket har ärendet prioriterats eftersom det kan vara fråga om otillåten upphandling, och eventuellt vara vägledande kring formerna för offentlig-privat samverkan. Enligt bolaget inleds en granskning för att utesluta att det inte skett en överträdelse av upphandlingslagstiftningen. Bolaget har, enligt uppgift, genomfört en så kallad partnerförfrågan till fem leverantörer.

2.2.2 Har bolaget en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?

Bolaget ska se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat bolagets styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Granskning visar att bolaget har genomfört en kontinuerlig uppföljning och rapportering av sin ekonomi.

2.2.3 Har bolaget sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Bolaget ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Bolaget ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat bolagets interna styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visar att bolaget har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har skett inom väsentliga områden. Granskningen visar att bolaget har arbetssätt för att följa upp den interna kontrollen och utvärdera sitt system för styrning, uppföljning och kontroll.

---

¹ Halvorsäng AB är ett joint-venture-bolag som samägs av Göteborgs Hamn AB och Castellum AB. Ett annat namn för en sådant joint-venture-konstruktion är IOPP, dvs institutionellt offentligt privat partnerskap.

3 Avtalsuppföljning

Syftet med granskningen är att bedöma om styrelsen har en ändamålsenlig och systematisk avtalsuppföljning.

Metod utgörs av dokumentanalys och intervju med bolagets inköpschef.

Revisionsfrågor som ska besvaras är om bolaget har rutiner som säkerställer en systematiskt och ändamålsenlig uppföljning av dels avtal som kan bidra till att den upphandlade varan eller tjänsten levereras på ett korrekt sätt, vid rätt tid och i enlighet med avtal. Dels inköp, som följer fullmäktiges krav enligt såväl riktlinje för inköp och upphandling som attestregler.

Revisionskriterier utgörs i huvudsak av ”Upphandlingsmyndighetens vägledning för avtalsförvaltning” vilken är ett normerande revisionskriterium för vad en systematisk och ändamålsenlig avtalsuppföljning rimligtvis bör innefatta. Ytterligare revisionskriterier är fullmäktiges beslut avseende riktlinje för inköp och upphandling, handlingsplan för hur inköps- och beställarkompetensen kan förstärkas samt regler för attest.

3.1 Bedömning

Lekmannarevisorerna kan konstatera att bolaget har rutiner som säkerställer en systematiskt och ändamålsenlig uppföljning av avtal samt rutiner för inköp, som följer fullmäktiges krav enligt ovan nämnda riktlinje, handlingsplan samt attestregler.

Bolaget har rutiner för avtalsklassificering för att säkerställa att resurser prioriteras för uppföljning av verksamhetskritiska avtal.

Bolaget har systemstöd för avtalsuppföljning avseende dokumentation, bevakning av giltighetstider, optioner och prisjusteringar. Systemstöd finns också för bevakning av leverantörers/entreprenörers inbetalda eller obetalda skatter och avgifter. Vidare finns systemstöd för kontroll av leverantörsbetalningar och fakturor.

Bolaget har rutiner/aktivitetsplaner för de verksamhetskritiska avtalen över vad som ska följas upp med avseende på hur och av vem samt med vilken frekvens.

Bolaget informerar kontinuerligt om avtalsuppföljning såväl internt i organisationen som till styrelsen.

Stickprov visar att bolaget följer upp ställda krav på leverantörer/entreprenörer, såsom kvalificeringskrav och utvärderingskriterier enligt lag om upphandling enligt försörjningssektorerna samt ställda krav på varan och/eller tjänsten.

Stickproven visar också att avvikelser/brister dokumenteras löpande, såsom till exempel felstatistik, driftstörningar samt viten som begärts med anledning av bristerna.

Bolaget har kopplat risken för oegentligheter till sitt arbete med avtalsuppföljning. För att säkerställa kontrollen godkänns maximalt två led av underleverantörer.

Bolaget kontrollerar kontinuerligt marknadsförändringar och risk för eventuella leveransrisker. Entreprenörer inom hamnverksamhetens bygg- och anläggning är en smal nisch.

Bolaget tillser att underrätta förvaltningen för inköp och upphandling om väsentliga avtalsbrott eller andra allvarliga brister hos leverantör inom de staden gemensamma ramavtalen.

Lekmannarevisorernas bedömning är att styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa en ändamålsenlig och systematisk avtalsuppföljning.

3.2 Iakttagelser

Iakttagelserna är strukturerade utifrån ändamålsenlighet enligt Upphandlingsmyndighetens vägledning, följsamhet mot fullmäktiges riktlinje för inköp och upphandling jämte handlingsplan för hur inköps- och beställarkompetensen kan förstärkas samt fullmäktiges regler för attest.

3.2.1 Avtalsklassificering

Bolaget har gjort en avtalsklassificering i fyra grupper för att säkerställa att resurser prioriteras till rätt avtal i sitt uppföljningsarbete. Avtalen är indelade med avseende på infrastruktur/entreprenadavtal, uppdragsavtal, egna ramavtal samt stadens ramavtal.

80 procent av bolagets avtal hänför sig till infrastruktur och utgörs av entreprenader. Entreprenadverksamheten betraktas som verksamhetskritisk i och med att den omfattar stora belopp.

Uppdragsavtalen avser bevakning, fastighet och it. De egna ramavtalen och uppdragsavtalen uppgår till cirka 60 stycken.

Vad gäller antalet entreprenadavtal låter det sig inte på något enkelt sätt uppskattas, eftersom tilläggsavtal är mer regel än undantag. En orsak till det är att de flesta entreprenaderna berör arbeten under mark, i vatten och på/i havsbotten. Det är således svårt att på förhand veta vad som ytterligare behöver utföras eftersom den kunskapen kommer när arbetet påbörjats.

3.2.1.1 Systemstöd

Systemstöd för bolagets avtalsuppföljning utgörs av dels SharePoint, dels Proceedo. Kontrollsystem finns i Proceedo, Creditsafe och Inyett.

Entreprenadavtalen för infrastruktur och uppdragsavtalen hanteras i en mappstruktur i SharePoint. Enligt uppgift framgår i den strukturen information om

dels själva upphandlingen och avtal, dels information om justeringar och tillägg samt eventuella avvikelser.

De egna ramavtalen och stadens ramavtal återfinns i Göteborgs Stads e-handelssystem Proceedo som är den stadsgemensamma beställningsportalen. Systemstödet har funktioner som bevakar giltighetstider, optioner och prisjusteringar.

Nämnas bör att nämnden för inköp och upphandling har i uppdrag att driva och initiera frågan om gemensam leverantörsdatabas/system i kommunkoncernen, i syfte att öka ordning och reda bland stadens avtal samt skapa bättre överblick och uppföljning.

Via Creditsafe följs samtliga leverantörer upp. Creditsafe är ett kreditupplysningsföretag som förmedlar en bild över det ekonomiska läget och kreditvärdighet. Information erhålls också om betalda respektive obetalda skatter och avgifter såsom exempelvis arbetsgivaravgifter.

Via Inyett och Intraservices fakturahantering genomförs kontroller innan utbetalning. Syftet är att undvika ekonomiska brott, oseriösa leverantörer och oavsiktliga misstag. Kontroll sker bland annat av leverantörsbetalningar, fakturor samt av om leverantör är upptagen på tidskriften Råd & Röns svarta lista över dem som inte följer Allmänna reklamationsnämndens beslut.

3.2.1.2 Struktur för planering

För de verksamhetskritiska avtalen finns aktivitetsplaner för uppföljning över vad som ska genomföras och hur och av vem samt när och med vilken frekvens.

Modellen som tillämpas för uppföljningen av entreprenadavtalen följer Svensk Byggtjänsts administrativa föreskrifter. De brukar benämnas branschvillkoren *allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader* (AB) och *allmänna bestämmelser för totalentreprenader avseende byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten* (ABT). Branschvillkoren omfattar regler om byggmöten, uppföljning och protokoll. Enligt uppgift följs bolagens entreprenadavtal upp varannan vecka med byggmöten avseende såväl genomfört arbete som egenkontroller såsom skyddsronder.

Utöver att ovan nämnda föreskrifter beskriver de beprövade byggnadstekniska lösningar som anses godkända på den svenska marknaden, ger de administrativa föreskrifterna struktur och konsensus åt bygghandlingar och andra dokument som behövs för att genomföra arbetet. De tryggar också kvaliteten i avtal, överenskommelser och anbud, då de erbjuder verktyg som säkrar såväl projektering som arbetsprocess genom bland annat kontinuerlig uppföljning.

Uppföljning av uppdragsavtalen sker också enligt på förhand bestämda aktivitetsplaner och återkommande avstämningsmöten. Enligt uppgift anges i samband med upphandlingen vad som ska följas upp och hur. Exempelvis nyckeltal

för it-leverans såsom svarstid hos servicedesk, vilket också är ett mått på kvalitet i leveranser. Eller systematiskt brandskyddsarbete avseende fastighetsdrift.

Uppföljning av såväl de egna som de stadens gemensamma ramavtalen sker i huvudsak endast i samband med attest av inköp. För kontroll av korrekta priser och betalningsvillkor samt fakturor har bolaget attestrutiner, vilka vi tagit del av.

3.2.1.3 Kommunikation

Bolaget informerar kontinuerligt om avtalsuppföljning såväl internt i organisationen som till styrelsen.

I samband med utbildning i Proceedo, för nyanställda och uppdatering för tidigare anställda, informeras även om bolagets arbete med avtalsuppföljning. Årligen informeras också styrelsen om arbetet i samband med aktuell uppdatering ifrån inköpsavdelningen.

Bolaget har tagit fram en dokumentation benämnd ”Information – aktuellt från inköp” som presenterades för styrelsen i juni 2022. Informationen är en översiktlig redogörelse om bland annat uppföljning av leverantörer, avtal och beställningar. Vidare informerades styrelsen om utbildningsinsatser och annan stöttning inom inköp och upphandling.

3.2.1.4 Uppföljning av krav

Uppföljning av bolagets egna avtal omfattar bland annat krav på leverantörer enligt lagen om offentlig upphandling, såsom kvalificeringskrav, utvärderingskriterier samt krav på varan och/eller tjänsten. Exempel på kvalificeringskrav är teknisk och yrkesmässig kapacitet jämte ekonomisk och finansiell ställning.

Enligt uppgift följs kvalificeringskrav upp såsom exempelvis särskild yrkeskompetens och/eller den tekniska kapacitet som ska finnas hos hamnkonsulterna. Bolaget begär in cv och stämmer av dessa. Kvalificeringskraven för entreprenader stäms av vid byggmöten för att kontrollera att entreprenörerna håller den nivå som efterfrågas.

Beträffande eventuellt ställda krav på kvalitetsledningssystem och miljöledningssystem följs dessa upp, enligt uppgift, inom ramen för vad som föreskrivs i branschvillkorens *allmänna bestämmelser* för entreprenadavtalen och kontrollplaner som hanteras vid byggmöten.

Kontroll av volym och pris kontrolleras av dels de som tar emot fakturorna, dels genom stickprovskontroller av leverantörsreskontra mot inköp, avtal och pris.

Utvärderingskriterier som använts vid upphandlingen följs upp för entreprenadavtalen, vilka innehåller genomförandebeskrivningar jämte cv, organisation samt referenser.

Garantier och serviceåtagande följs upp. Vid entreprenader sker exempelvis garantibesiktning och slutbesiktning. Garantier och serviceåtaganden följs också upp för de stadengemensamma avtalen för exempelvis mobiltelefoner. Likaså följs serviceåtaganden upp för leasade fordon. Det är viktigt att hålla reda på hur länge garantier och serviceåtaganden gäller för att kunna nyttja dem.

3.2.1.5 Sanktioner vid avvikelser

Avvikelse och/eller brister dokumenteras löpande. Av stickproven framgår uppföljning av besiktningar, avvikelser, felstatistik samt tillbud i granskade byggmötesprotokoll, miljörevision och driftsmötesdokument. Uppföljning av it innehåller dels driftstörningar, ärendeuppföljning, telefonstatistik samt viten/bonus, dels uppföljning av servicedesk. Därtill finns nyckeltal för antal registrerade ärende, svarstid och inkommande samtal.

När det gäller bolagets avtal med entreprenörer/leverantörer tillämpar bolaget, enligt uppgift, en så kallad sanktionstrappa med åtgärder som ska följas om det finns brister i leveranser eller utförande gentemot det som har avtalats. Första åtgärden är dialog, andra är vite, tredje uppsägning av avtal och fjärde åtgärden är hävning av avtal.

Vanligtvis sammanställs avvikelser/brister, exempelvis inom avdelningen infrastruktur, på veckovisa möten. Mindre brister och avvikelser hanteras löpande med entreprenörer och leverantörer. I händelse av att det inte skulle avhjälpas problemet är kravet att dokumentera den uppkomna situationen. Om problemen kvarstår övertar inköpsavdelningen ärendet för vidare hantering.

Bolaget har egna allmänna villkor, jämte byggbranschens allmänna bestämmelser vilka medger en rätt för bolaget att kontakta annan entreprenör om den upphandlade inte förmår att åtgärda en avvikelse. Den upphandlade leverantören får stå för den uppkomna kostnaden.

Uppsägningsklausuler finns i avtalen, men har sällan använts eftersom bolaget i sådana fall valt att inte förlänga kontraktet. Orsaken är att marknaden för hamnarbete är tämligen begränsad, varför det är av vikt att upprätthålla goda relationer med aktörerna, menar inköpschefen.

När det gäller eventuella avvikelser vid inköp genom de stadengemensamma avtalen följer bolaget, enligt uppgift, de mallar som upprättats av förvaltningen för inköp och upphandling. Om bolaget inte kommer till rätta med avvikelserna vid dialog med leverantör ska en anmälan göras till förvaltningen för inköp och upphandling.

3.2.1.6 Riskanalys och bevakning av marknaden

Förekomst av oegentligheter ska alltid vara en del av bolagsstyrelsens riskhantering. Enligt Konkurrensverket hanterar en bra avtalsuppföljning även riskerna med osund konkurrens för att säkerställa att leverantörer följer de avtal som ingåtts och att överfakturering inte förekommer.

Bolaget har kopplat risken för förekomst av oegentligheter till sitt arbete med uppföljning av avtal och leverantör, vilket framgår i bolagets övergripande riskanalys som lekmannarevisorerna tagit del av.

Bolaget kontrollerar också marknadsförändringar såsom leveransrisker och/eller om det finns risker för utveckling mot ekonomisk brottslighet inom ett område. Vad gäller leveransrisken så är konkurrensen inte stor beträffande entreprenörer inom hamnverksamhetens bygg och anläggning.

Beträffande risk för utveckling av ekonomisk brottslighet har bolaget, enligt uppgift, genom sin säkerhetsskyddsklassning en omfattande kontroll av såväl entreprenörer/leverantörer som dess anställda. Beträffande personkontroller genomförs de av säkerhetsskyddsavdelningen. Entreprenörer ska dessutom ha elektroniska personalliggare som redovisar vilka som finns inom bolagets område vid en given tidpunkt.

För att bolaget ska säkerställa sin kontroll av leverantörer och eventuella underleverantörer framgår i bolagets allmänna villkor för inköp av varor och tjänster att underleverantörer i maximalt två led godkänns.

3.2.2 Fullmäktiges riktlinje för inköp och upphandling

Styrelsen arbetar löpande, enligt uppgift, med att följa upp bolagets avrop från stadengemensamma ramavtal. Det innebär att det är beställaren som kontrollerar att exempelvis beställda varor är av den kvalitet och till det pris som gäller enligt avtal. I annat fall sker en reklamation.

Enligt uppgift tillser bolaget att underrätta förvaltningen för inköp- och upphandling om väsentliga avtalsbrott eller andra allvarliga brister hos en leverantör. Bolaget lämnar även över begärda uppgifter till förvaltningen för inköp och upphandling.

Bolaget har, enligt uppgift, rutiner för att följa upp direktupphandlingar för att säkerställa att dessa inte överstiger direktupphandlingsgränsen i lagstiftningen. Gränsen för direktupphandling framgår i lagen om upphandling inom försörjningssektorn. Enligt uppgift finns särskilda formulär framtagna i SharePoint i vilka motiven för direktupphandling ska dokumenteras. Är det fråga om högre belopp ska dialog hållas med avdelningen för inköp.

Bolaget säkerställer att leverantörer som inte tilldelas kontrakt efter tilldelningsbeslut kontaktas och informeras om varför de inte tilldelades kontraktet. Dels handlar det om att vårda marknaden, dels handlar det om att minska risken för överprövningar. Som nämnts ovan har bolaget smala uppdrag och därför är det viktigt att ha bra relationer till leverantörerna, menar inköpschefen.

För att säkerställa att leverantörers seriositet kontrolleras vid upphandlingar/direktupphandling i syfte att motverka osund konkurrens, har bolaget fortlöpande utbildningsinsatser samt information via intranätet. Vidare bistår inköpsavdelningen med information. Eftersom bolaget är säkerhetsskydds-

klassat medför det omfattande kontroller vilket också ger en ökad bevakning på eventuella oseriösa leverantörer.

3.2.2.1 Handlingsplan för hur inköps- och beställarkompetensen kan förstärkas

Styrelsen tillser att det finns en ändamålsenlig organisation med ledande befattning med ansvar för inköp och upphandlingsfrågor och utsedda beställare med tydliga mandat över vilka tjänster som får beställas. Styrelsen har dels tillsatt en särskild inköpsavdelning i organisationen, dels beslutat om attestanvisningar för entreprenörsavtal/uppdragsavtal och ramavtal. Styrelsen beslutade om lokala attestanvisningar i juni 2022. Årligen sker också en återrapportering till styrelsen ifrån inköpsavdelningen.

Styrelsen har också, enligt uppgift, agerat för att säkra och stärka inköps- och beställarkompetensen samt att utveckla och förbättra inköpsmognaden i sitt bolag. Under det senaste året har det genomförts tre utbildningar inom området.

3.2.3 Fullmäktiges regler för attest i Göteborgs Stad

Som nämnts ovan har styrelsen beslutat om lokala attestanvisningar för år 2022.

Fullmäktiges regler för attest innehåller ett antal kontrollmoment för vad kontrollattestant, beslutsattestant och betalningsattestant ska analysera när det gäller leverantörsfakturor. Exempelvis att varan är mottagen och att fakturan är rätt beräknad.

På frågan om vilka rutiner bolaget har för kontrollattestant, beslutsattestant och betalningsattestant för att säkerställa följsamhet mot fullmäktiges regler för attest, anges utbildningsinsatser. Dessa utbildningsinsatser kombineras med de stadengemensamma systemen Proceedo som styr kontroll- och beslutsattestant samt Agresso som styr utbetalning enligt två i förening. Kontroller genomförs också genom stickprov.

På frågan om vilka rutiner bolaget har för att dokumentera och hantera brister, såsom exempelvis fel i belopp, underlag, antal eller kvalitet, som upptäcks vid attest, anges ovan nämnda sanktionstrappa, det vill säga att i första hand föra en dialog och är det fråga om större belopp kan även vite komma i fråga.

4 Följsamhet fullmäktiges miljö- och klimatprogram

Syftet med granskningen är att bedöma om styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder för att säkerställa följsamhet mot fullmäktiges miljö- och klimatprogram.

Metod utgörs av dokumentanalys och intervju med bolagets hållbarhetsstrateg samt vice vd.

Revisionsfrågor som ska besvaras är 1) om bolaget säkerställt en ändamålsenlig organisation och resurser för genomförande av uppdraget, 2) om styrelsen säkerställt styrning och uppföljning av uppdraget, det vill säga om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionskriterier utgörs av aktiebolagslagen, fullmäktiges miljö- och klimatprogram, fullmäktiges ägardirektiv samt fullmäktiges beslut om lokala åtgärder för att Göteborg ska kunna bli fossilfritt.

4.1 Bedömning

Lekmannarevisorerna kan konstatera dels att bolaget säkerställt en ändamålsenlig organisation och resurser för genomförande av uppdraget. Dels att styrelsen säkerställt styrning och uppföljning av uppdraget.

Bolaget har ett miljöledningssystem inom vilken fullmäktiges beslut om miljö och klimat omhändertas. Årligen genomförs en hållbarhetsredovisning som hanteras i styrelsen.

Ett mål i fullmäktiges program är att minska klimatavtrycket genom att minska påverkan från transporter. En strategi är att driva på utvecklingen av hållbara transporter. Göteborgs Hamn AB är en viktig aktör som ska samverka för att åstadkomma ett förändringsdrivande utvecklingsarbete av relevanta arbetssätt för att påskynda omställningen. Samverkan sker bland annat inom ramen för Tranzero Initiative samt med Trafikverket.

Såväl år 2019 som 2020 fattade fullmäktige beslut om lokala åtgärder för omställning till fossilfri fordonsflotta inom Göteborgs Stad. Uppdraget är omhändertaget inom ramen för ordinarie verksamhet. Bolaget byter successivt ut sin fordonsflotta till fossilfria fordon.

Lekmannarevisorernas bedömning är att styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder i syfte att säkerställa följsamhet mot fullmäktiges miljö- och klimatprogram.

4.2 Iakttagelser

Iakttagelserna är strukturerade utifrån bolagets miljöledningssystem och uppföljning av miljöarbetet, som utgör ramen inom vilken fullmäktiges uppdrag om miljö- och klimat hanteras. Därefter redovisas iakttagelser för dels uppdraget att samverka kring hållbara transporter, dels medverka i uppdraget för omställning till fossilfri fordonsflotta.

4.2.1 Miljöledningssystem och uppföljning

För att genomföra programmet och nå målen i fullmäktiges miljö- och klimatprogram krävs att ett miljöledningssystem tillämpas i den ordinarie verksamheten.

I bolagets *miljö- och klimatstrategi 2020–2022* framgår ett övergripande ledningssystem för bolagets miljöarbete. Bolaget har fram till september 2022 haft en hållbarhetsstrateg anställd som ansvarat för bolagets interna miljöarbete med miljöledningssystem, processer och strategier enligt affärsplan samt uppföljning av dessa. Rekrytering av en ny hållbarhetsstrateg pågår och planen är att bolaget ska ha en på plats i början av år 2023.

Med stöd av miljöledningssystemet har bolaget identifierat och prioriterat de åtgärder som behöver genomföras för att miljömålen och delmålen i programmet ska kunna nås.

Uppföljning av fullmäktiges mål med att minska klimatavtrycken genom att minska påverkan från transporter sker inom ramen för bolagets ordinarie uppföljning av uppdrag som framgår av såväl ägardirektiv som fullmäktiges budget. Utöver mål och uppdrag i fullmäktiges program har bolaget också i uppdrag, enligt ägardirektiv och budget, att samverka för långsiktigt hållbar infrastruktur och logistiklösningar samt minska lokal miljöpåverkan från den tunga trafiken till och från hamnen. Bolagets miljömål och uppdrag följs upp i delårs- och årsrapporter samt i den årliga hållbarhetsredovisningen som fastställs av styrelsen.

Enligt protokoll informerades styrelsen i februari om uppföljning av strategiska mål och miljömålet att reducera koldioxidutsläpp med 70 procent till år 2030. Av underlaget framgår att mätningarna av utsläpp redogörs för med avseende på terminaler, sjöfart, tågtrafik och vägtrafik. Vidare framgår genomförda aktiviteter under år 2021 för att reducera koldioxidutsläpp. Exempel på påbörjade aktiviteter är ny elanslutning i Energihamnen och fortsatt övergång till HVO (hydrerad vegetabilisk olja) och/eller el i bolagets egna fordon. Därtill anges också planerade aktiviteter för år 2022 för att nå målet, exempelvis att utrusta bolagets småbåtar med elmotorer och ta fram en plan för fossilfri järnväg.

När det gäller uppföljning av målet hållbara transporter i fullmäktiges miljö- och klimatprogram är det trafikkontoret som är ansvarig. Under försommaren genomfördes, enligt uppgift från bolagets hållbarhetsstrateg, en uppföljning i syfte att identifiera framgångar, svårigheter och möjliga vägar framåt.

Som ett led i arbetet med och uppföljning av målen i fullmäktiges miljö- och klimatprogram, ska miljö- och klimatförvaltningen kontinuerliga kalla till möten. Enligt bolagets klimatstrateg sker det återkommande möten med förvaltningen.

4.2.2 Hållbara transporter

Enligt fullmäktiges program ska klimatavtrycken minska genom att minska påverkan från transporter och strategin är att driva på utvecklingen av hållbara transporter genom ett elektrifierat transportsystem, fossilfria drivmedel och laddinfrastruktur för stadens fordon. I strategin ingår också att skapa förutsättningar för utvecklingen i Göteborgssamhället i samverkan med näringsliv och andra regionala aktörer. Enligt fullmäktige är Göteborgs Hamn AB, i detta

arbete, en viktig aktör som ska samverka för att åstadkomma ett förändringsdrivande utvecklingsarbete av relevanta arbetssätt för att påskynda omställningen.

Vad gäller fullmäktiges mål med att minska klimatavtrycken genom att minska påverkan från transporter framgår av bolagets, ovan nämnda, *miljö- och klimatstrategi 2020–2022* att målet är att reducera koldioxidutsläpp med 70 procent till år 2030.

Nämnas bör att bolaget i såväl ägardirektivet som i fullmäktiges budget för år 2022 har i uppdrag att samverka för långsiktigt hållbar infrastruktur och logistiklösningar samt minska lokal miljöpåverkan från den tunga trafiken till och från hamnen. Uppdraget enligt miljö- och klimatprogrammet har i det avseendet därmed omhändertagits inom ramen för ordinarie verksamhet.

De åtgärder som identifierats och prioriterats för att nå målet med att reducera koldioxidutsläpp för att minska påverkan från transporter är kategoriserade i tre delar. De är åtgärder för bolaget, för godsnavet och åtgärder på nationell/internationell nivå. Exempel på en åtgärd som prioriterats internt inom bolaget är övergång till fossilfria fordon. Exempel på en åtgärd som prioriterats inom godsnavet är att stödja elektrifiering av maskinparken i terminalen samt lastbilsflottan genom att främja eltillgången i närområdet via både produktion (solceller) och infrastruktur (laddstationer). Och, slutligen, exempel på en åtgärd som prioriterats på nationell och internationell nivå är att samverka med andra hamnar kring elanslutning och krav kopplade till klimatpåverkande utsläpp från fartyg, samt premiera fordon med lägre utsläpp.

Vad gäller samverkan med såväl näringsliv som andra offentliga aktörer för att minska klimatpåverkan från transporter pågår, enligt uppgift, ett flertal sådana samarbeten. Exempelvis inom ramen för Tranzero Initiative samt med Trafikverket.

När det gäller Tranzero Initiative är samarbetets fokus fossilfria godstransporter på sjö, hamn och land. Göteborgs Hamn AB har tillsammans med Volvo-koncernen, Scania och Stena Line inlett ett samarbete för att kraftigt minska koldioxidutsläppen. Målet är att reducera de klimatpåverkande utsläppen med 70 procent till år 2030. Initiativet omfattar också elektrifiering av sjötransporter. Operatörerna inom bolagets verksamhet är också involverade i samarbetet.

Inom Tranzero Initiative sker ett samarbete kring åtgärder för lastbilar, såsom etablering av vätgasproduktion i hamnen, byggnation av ladd- och vätgastankstation samt produktionsmässiga fördelar i terminalerna för fordon med icke-fossil framdrift. Under våren 2022 har en demonstrationsanläggning för ellastbilar monterats i hamnen. Tanken är att lastbilsägare ska få möjlighet att testa eldrift.

Beträffande samarbetet med Trafikverket avser det nya tåglinjer till hamnen. Andelen containers som transporteras via järnväg har ökat konstant. Uppskattningsvis sker idag, enligt uppgift, cirka 50 procent av containertrafiken via järn-

väg. I bolagets *Lobbyplan Göteborgs Hamn 2022* betonas vikten av att bolaget i samband med revidering av de nationella infrastrukturplanerna lyfter fram vilka infrastruktursatsningar som Göteborgs Hamn är i behov av samt verka för ökad utbyggnad av järnvägsnätet. Bolaget lyfter bland annat fram tre järnvägsobjekt som prioriteras utifrån Göteborgs Hamns behov och berör en del av Västra Stambanan och en del av Göteborg-Oslo samt Hamnbanans sista etapp.

När det gäller strategin med att driva på utvecklingen av hållbara transporter nämner fullmäktige att det också kan innebära beteendepåverkande insatser. Enligt bolaget tillhandahålls vätgasstationer och lastbilsparkering i det syftet. Likaså tillhandahålls laddstationer för egna bilar.

4.2.3 Fossilfria fordon och fossilfria transporter

Fullmäktige beslutade år 2019 att Göteborgs Stads egen fordonsflotta ska vara fossilfri år 2023.

Enligt uppgift byter bolaget löpande ut sin fordonsflotta till fossilfria fordon. Dock anges att det är lättare att byta ut personfordon jämfört med tyngre fordon så som exempelvis lättare lastbilar med 4-hjulsdrift. Fordonen leasas av Göteborgs Leasing AB som ansvarar för inköp av samtliga fordon.

I bolagets dokumentation över koldioxidutsläpp åren 2010–2030 framgår resor med bilpool per år fördelat på antal kilometer och utsläpp antal ton koldioxid över tid. Exempelvis var år 2014 utsläppen 4,2 ton vilket kan jämföras med 1 ton år 2021. Med andra ord, i och med utbyte till fossilfria fordon märks en tydlig nedgång i bränsleförbrukningen.

Bolaget har behov av utryckningsfordon och då behövs hybridbilar av säkerhetsskäl. Det får inte hända att ett fordon inte är laddat vid en akut situation.

Arbetet med fossilfri fordonsflotta och fossilfria transporter har omhändertagits inom ramen för ordinarie verksamhet.

5 Uppföljning av informationssäkerhet i samhällsviktiga system

Stadsrevisionen genomförde under åren 2019–2021 granskning av informationssäkerheten i samhällsviktiga system inom Göteborgs Hamn AB, Göteborgs Energi AB, trafiknämnden samt kretslopp och vattennämnden. Syftet var att bedöma om de säkerställt att informationssäkerhetsarbetet avseende samhällsviktiga system är ändamålsenliga.

Med anledning av genomförd granskning rekommenderades Göteborgs Hamn AB att:

- åtgärda de brister och utvecklingsområden som framkommit i granskningen, för att säkerställa att det bedrivs ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete i enlighet med lag och regelverk.
- åtgärda de brister och utvecklingsområden som konstaterats i granskningen, och som avser tekniska och organisatoriska åtgärder, för att säkerställa riskhanteringen i de samhällsviktiga systemen.

Granskningen översändes till styrelsen i december 2021 för yttrande, vilket inkom under 2022.

Utöver styrelsens yttrande har stadsrevisionen och lekmannarevisorerna tagit del av styrelsens fastställande i december 2021 av intern kontrollplan för år 2022, styrelsens uppföljning av prioriterade risker kvartal 1 i april 2022, revisionsrapport säkerhetsstyrningssystem intern revision 2021 samt protokoll från ledningsgrupp – Fyrenmöte kvartal 1 2022.

Utifrån iakttagelser som gjorts i dokumentation som revisionen tagit del av, har ytterligare granskningsinsatser under året ej bedömts vara motiverade.

5.1 Bedömning

Lekmannarevisorerna noterar vid uppföljningen av föregående års rekommendationer att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete i syfte att säkerställa ett ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete avseende samhällsviktiga system. Lekmannarevisorerna kan konstatera att rekommendationerna är under omhändertagande och att bolaget kommit långt i sitt arbete med dessa. Därmed kvarstår inte rekommendationerna. Lekmannarevisorerna kommer att följa bolagets fortsatta arbete inom området.

5.2 Iakttagelser

Risker och åtgärder beträffande informationssäkerhetsarbetet ingår i bolagets riskanalys och internkontrollplan för år 2022. En risk som identifierats är att fysisk och elektronisk information inte hanteras och/eller skyddas i enlighet med gällande lagar och regler. Kontinuitetsplaner för två system i energihamnen ska kontrolleras om de är aktuella och har avsedd effekt.

Av styrelsens uppföljning av prioriterade risker kvartal 1 i april 2022 anges att informationssäkerhet är en risk. Åtgärder som ska vidtas är fortsatt utveckling av ledningssystem, skapa strukturer och tydliggöra ansvar, rutiner för kontinuitetsplanering samt incidenthantering. Vidare anges att bolaget år 2021 startade ett informationssäkerhetsråd. Bolaget påpekar också att när det är oroligt i omvärlden har bolaget en extra fokusering på risker inom informationssäkerhet.

Av styrelsens yttrande till stadsrevisionen framgår att bolaget tillämpar kontrollsystemet CIS² Controls, vilket är ett arbetsverktyg för att säkerställa ett strukturerat sätt att arbeta med säkerhet och kontroller.

Exempel på organisatoriska åtgärder som pågår enligt CIS Controls är implementering av ledningssystem för informationssäkerhet samt uppföljning av externa parter. Av yttrandet till stadsrevisionen framgår att: ”Fortsatt arbete med ökad kraft kommer ske när nya resurser är på plats, vilket varit en utmaning under flera år, med att skapa och få ut information i verksamheten, sätta strukturer och tydliggöra ansvar.” Vidare anges att ”ett utvecklingsområde som är tidskrävande är uppföljning av externa partner, detta behöver systematiseras på en nivå som är hanterbar utifrån de resurser som vi har”.

I sammanhanget bör nämnas att rekrytering av en informationssäkerhets-specialist pågår.

Exempel på tekniska åtgärder som genomförts enligt CIS Controls är att bolaget infört en säkerhetstjänst för att upptäcka incidenter snabbare i Microsoft-miljön. Bolaget påpekar att ett förbättringsarbete pågår ständigt – varje vecka – när det gäller tekniska åtgärder kopplade till cybersäkerhet.

I yttrandet till stadsrevisionen framgår också att en digital lösning för enklare visualisering av status på de olika kontrollerna, enligt CIS Controls, kommer att till fullo vara implementerad under år 2023. Kontrollområden som ingår är bland annat dataskydd, säker konfiguration, sårbarhetskydd, logghantering, nätverkshantering och intrångsövningar.

Vidare anger bolaget att rutiner för kontinuitetsplanering samt för incidenthantering är under uppdatering för att stärka kontinuiteten vad gäller el, teknik och system.

Beträffande ”Revisionsrapport Säkerhetsstyrningssystem – Intern revision 2021” så är den upprättad enligt EU:s förordning om säkerhetsmetoder för krav på säkerhetsstyrningssystem. Fokus i rapporten är krav relaterade till ledningen. En avvikelser som identifierats och åtgärdats rörde att resultatet från tidigare internrevision inte redovisats till ledningsgruppen.

---

² Center for Internet Security.

6 Lekmannarevisorernas uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Lekmannarevisorer är förtroendevalda och utses av kommunfullmäktige ur gruppen förtroendevalda revisorer i kommunen. Lekmannarevisorerna har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses två lekmannarevisorer för varje bolag. Revisorerna är oberoende och granskar på kommunfullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna.

Resultatet av lekmannarevisorernas granskning redovisas i granskningsrapporter och granskningsredogörelser.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera bolag och nämnder. Dessa redovisas löpande under året till kommunfullmäktige i revisionsrapporter.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar den granskning som gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen

7 Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när revisorerna ser förbättringsområden i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas när revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder som nämnden eller bolagsstyrelsen har gjort för att följa revisorens rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6

Göteborgs Stads kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se/stadsrevisionen